

CSAPLÁROS ANDREA-CZENKI ZSUZSANNA
-VIG KÁROLY
KIÁLLÍTÁSOK SAVARIA FÖLDJÉN

ISzombathelyre látogatva az utazó a környék természeti és történeti adottságai miatt egy átmenetekkel teli világba érkezik. Nyugatról, az Alpok hegyláncait maga mögött hagyva lankás, szőlővel és gyümölcsfákkal beültetett domboldalakat, termékeny síkságot talál, Keletről érkezve az Alpok bérceit látja maga előtt. Az Alpokalja a történelmi korszakokat meghatározó kultúrák keresztútján fekszik, amelyek találkozásában egy folyamatosan változó világ alakult ki. Évezredek óta lakott terület, termékeny földje mindenkor megélhetést nyújtott az ide érkezőknek. A földben megbúvó nyersanyagai és tranzitútjai, amelyek a déli területeket, a caput Adriae-t és északot összekötötte, régészeti és történelmi korszakok hatalmi centrumait hozta létre. A hely jelentőségére utalnak a Sében és a Szombathely–Oladi-platón előkerült lengyeli kultúra emlékei, az urnamezős kori településrészek és a későbbi oppidum Velem Szent Viden. A Claudius római császár alapította Savariában több római császárt is láttak a bazaltkövek és az épületek díszített falai. A Szily János álmaiból életre keltett püspöki székhelyre épülő, a dualizmus korában virágzó majd a jelenben újjászülető Szombathelyig évezredek ívelnek át. Gazdagság és szegénység, kitüntetett figyelem és magára hagyatottság, a Borostyánkő úton zajló észak–déli irányú forgalom keltette virágzás, a vasúti csomópont kiépülése a dualizmus korában, az első világháború vége, a kedvezőtlen irányú változásokkal együtt járó törvényszerű hanyatlás hullámvölgyei, de az ebből történő felemelkedés jellemzik e helyet. A kultúrák és történelmi viharok keresztútján fekvő várost és a tágabban vett területén lévő egykori településeket az évezredek történései újra és újra elsöpörték. Az itt maradt évezredek építőanyagokat megint felhasználva, a régi megmunkált kőtömböket a frissen bányászott és ideszállított kövekkel, téglákkal kombinálva felépült ismét a város. Az itt élők szinte

a Claudius római császár alapította Savariában több római császárt is láttak a bazaltkövek és az épületek díszített falai

a kultúrák és történelmi viharok keresztútján fekvő várost és a tágabban vett területén lévő egykori településeket az évezredek történései újra és újra elsöpörték

Iseum Savariense – részlet a kiállításból

ORIENTALIA

TÁVOLI TARTOMÁNYOK
KULTUSZAI
CULTS OF DISTANT PROVINCES
KULTE DER WEIT
ENTFERNTEN PROVINZEN

MIT HRAS

JUPITER DONICHENUS

A LEGYŐRÖLT
STELAIKONOK
2017-2018
KÖZÖSSÉGI
KÖZMŰVELŐSÉGI
KÖZPONT

2017-2018

2017-2018

2017-2018

Iseum Savariense – a Várdzsáls és csillaghit az ókor emberénél című kiállítás

áttekinthetetlen változatosságot hagytak ránk természeti értékekben, anyagi és szellemi kultúrában egyaránt.

- ¶ Lehetséges mindezt a változatosságot egy állandó kiállítás keretében bemutatni? Hogyan kivitelezhető a klasszikus elvárások mellett, helyesebben velük együtt felépíteni AZ ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSUNKAT – és ezzel megnyerni a múzeumot eddig ritkán látogató közönséget, megfelelni az ő elvárásainak is az állandó mozgás és változás szellemében. Nem szabad elfelejtenünk, hogy egy múzeum állandó kiállítása meghatározza a teljes intézmény identitását, tükrözi a szakmai kompetenciát, amellyel tárgyi emlékeinket hosszú távon, szakszerűen őrizzük. A Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeumnak és tagintézményeinek helyzete szerencsés, mert mindezt a lehetetlennek tűnő kombinációt egy olyan környezetben teheti meg, ahol az állandó változás, mozgás mellett az értékek megőrzésére fektetett hangsúly az évszázadok alatt elválaszthatatlan részünké vált.

*egy múzeum
állandó kiállítása
meghatározza
a teljes intézmény
identitását,
tükrözi a szakmai
kompetenciát,
amellyel tárgyi
emlékeinket hosszú
távon, szakszerűen
őrizzük*

- ¶ A feladat adott. A megoldásra érvek és ellenérvek szembeállítása után két fő irány mutatkozott, amelyek közül választania kellett a múzeum vezetésének, hogy egy hosszú távú stratégia kidolgozását és megvalósítását indíthassa el a múzeum az új fenntartóval, Szombathely városával együtt. Vagy a Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum tagintézményei és azok gyűjteményei határozzák meg az EGYETLEN állandó kiállítást vagy az erős helyi identitással rendelkező egyes tagintézmények és gyűjtemények hozzák létre az állandó kiállításukat a saját karakterisztikus terükben, összhangban a múzeum egészével. 2013-ban, felmérve és átgondolva a feladatok nagyságát, ez utóbbi stratégiai irány mellett született döntés.

*az erős helyi
identitással
rendelkező egyes
tagintézmények
és gyűjtemények
hozzák létre
az állandó
kiállításukat
a saját
karakterisztikus
terükben,
összhangban
a múzeum
egészével*

- ¶ Szombathelyen a múzeum épületeinek rendbetétele kapott prioritást, majd mindegyike megújul a közeljövőben. Az épületek nagy része annyira rossz állapotban volt és van a mai napig, hogy a legalapvetőbb műtárgyvédelem is szakembert próbáló feladat. A szükséges felújítások velejárója a gyűjtemény és a kiállítóterek újragondolása és ezzel a tagintézmények profiljainak megerősítése.

- ¶ A Savaria Múzeum épületének és kertjének felújítása 2017-ben minőségi változást hozott az intézmény életében, ami idővel

Részlet a Savaria Múzeum Savaria – Római város a Borostyánkő úton élve című állandó kiállításából

az új állandó
kiállítás
vezérfonalát és fő
mondanivalóját
a mobilitás-
mozgás-változás-
dinamika szavakkal
és kifejezésekkel
lehet a legjobban
jellemezni

2017-ben megnyílt
a Római Terem,
amelynek
közönségikere
határainkon túl
nyúlik

a római kor az,
amire leginkább
a város egyedisége,
önmeghatározása
építhető

a belső tereket is érinti. A Savaria Múzeum 1982-ben *Tájak, kórok, települések* címmel megnyílt új állandó kiállítása kísérlete meg először Vas megye sokféleségét egyetlen tárlatba sűríteni, s tette ezt átütő sikerrel. Az eltelt több mint harminc év változásai, a múzeumi, társadalmi közegben zajló folyamatok azonban szükségessé tették a maga korában egyedülálló koncepcióra alapuló tárlat újragondolását. Az új állandó kiállítás vezérfonalát és fő mondanivalóját a mobilitás-mozgás-változás-dinamika szavakkal és kifejezésekkel lehet a legjobban jellemezni. A tárlat folyamatosan visszatérő „logójának” az út-kocsi-kocsikerék-időkerék motívumát választottuk. E motívum/ok és azok időbeli változásai az őskortól napjainkig végigkísérik a látogatót a kiállítás útvonalán. Az általunk kijelölt útvonalat a méltán európai hírű Borostyánkő út nyomvonalára, a környezetében feltárt és ismert régészeti lelőhelyek sora határozza meg. Az új állandó kiállítás címe: *Változó kultúrák a változó tájban*. A 2018-ban már a hatodik pályázati ütemben tartó projektből megvalósulhattak a Vas megye őskori történetét és Savariát bemutató kiállítási egységek. 2017-ben megnyílt a Római Terem, amelynek közönségikere határainkon túl nyúlik. A látogató a grafikai- és hangeffektusok segítségével egy nyüzsgéssel teli, tabernákkal szegélyezett savariai utcakereszteződésben találja magát. A boltok előtt, a porticus alatt beszélgető figurák – munkatársaink – jellegzetes római viseletben fogadják a betérőket. Pályázati támogatásokkal is csak lépésről lépésre lehet előre jutni, de ezek az apró lépések is egyedi kiállításrészek megszületését eredményezték és eredményeink szerint eredményezni fogják a jövőben is.

¶ Az Iseum Savariense Régészeti Műhely és Tárházban látható a Magyarországon egyedülálló római kori vallástörténeti kiállítás. A romkertben és a Fő téri OTP alatti bemutatóterekben közvetlenül látható a Szombathely jelenkori identitását megalapozó római kori Savaria, mely elnevezés számos ponton jelenik meg a város életében (Savaria Karnevál, Savaria Táncverseny, Savaria IC). Ebből adódóan a római kor az, amire leginkább a város egyedisége, önmeghatározása építhető. Az Iseum rekonstrukciója megmutatta, lehet ma római emléket színvonalasan bemutatni és üzemeltetni.

a romkert területén
a kora római
és a késő római
időszakhoz tartozó
emlékek egyaránt
fennmaradtak,
éppen ezért nem
könnyű feladat
ezek egyidejű
bemutatása

¶ A Járdányi Paulovics István Romkert eddig is közkedvelt úti cél volt a Szombathelyre látogatók körében. Itt jelenik meg ma is az ókori Savaria legnagyobb egybefüggő városrészlete, Szombathely város történetét a középkoron át, Szily János püspök munkásságán keresztül a mai napig itt szemlélhetik meg városunk vendégei. A romkert területén a kora római és a késő római időszakhoz tartozó emlékek egyaránt fennmaradtak, éppen ezért nem könnyű feladat ezek egyidejű bemutatása. A városfalon belül előtérbe kell helyezni a késő római korszak legfontosabb fennmaradt épületét, a helytartói palotakomplexum ma látható részeit. A tavalyi évben minisztériumi segítséggel elindult a *Romkert fejlesztése* című projekt, amely során elkezdődött a nemcsak helyi, hanem országos és nemzetközi viszonylatban is egyedülálló helytartói palota aulájában található mozaikpadló állagmegóvási és kutatási programja. A terület régészeti átvizsgálásával, majd egy új bemutatóterem felépítésével korszerűen meg lehet jeleníteni a Szent Márton-kori város legimpozánsabb épületét.

az oktagon
(4. századi
császárfürdő
épülete) is itt
található, amely
a világi hatalom
kontinuitását
jelzi, és szinte ép
állapotban érte meg
a középkort

¶ Szombathely egyik legfontosabb historikus épülete, az oktagon (4. századi császárfürdő épülete) is itt található, amely a világi hatalom kontinuitását jelzi, és szinte ép állapotban érte meg a középkort. Ennek rekonstruálása, bemutatása egyértelműen jelezné a város kontinuitásának történetét, egyedülállóan Magyarországon egy helyen a római kortól a középkoron, a barokk koron át egészen napjainkig. A kör alaprajzú várfalra fektetett passzázs megépítésével a belsővár területe látványban elválnak a romkert római épületekre koncentrált északi felettől, és mintegy önálló életet kezd majd élni. Más városokban a várakra egy település egész idegenforgalmát építik fel. Szombathelyen is van egy elfelejtett középkori várunk, amely „látta” többek között II. Ulászlót, de Szulejmán török szultán sátorpalotáját is. Ez egy teljesen egyedülálló történetű épület Magyarország területén. Az így felidézett várat pedig értelemszerűen össze kell kötni az új püspöki látogatóközponttal, a külső vár területén álló Smidt Múzeummal és a város Főterén át a középkori plébániatemplommal, a Szent Márton-templommal. Csak így válhat teljessé a középkori Szombathelyről alkotott kép a helyiek és az idelátogatók számára.

Szombathelyen is
van egy elfelejtett
középkori várunk,
amely „látta”
többek között
II. Ulászlót,
de Szulejmán
török szultán
sátorpalotáját
is, ez egy teljesen
egyedülálló
történetű épület
Magyarország
területén

